

НІВА

Год выдання V

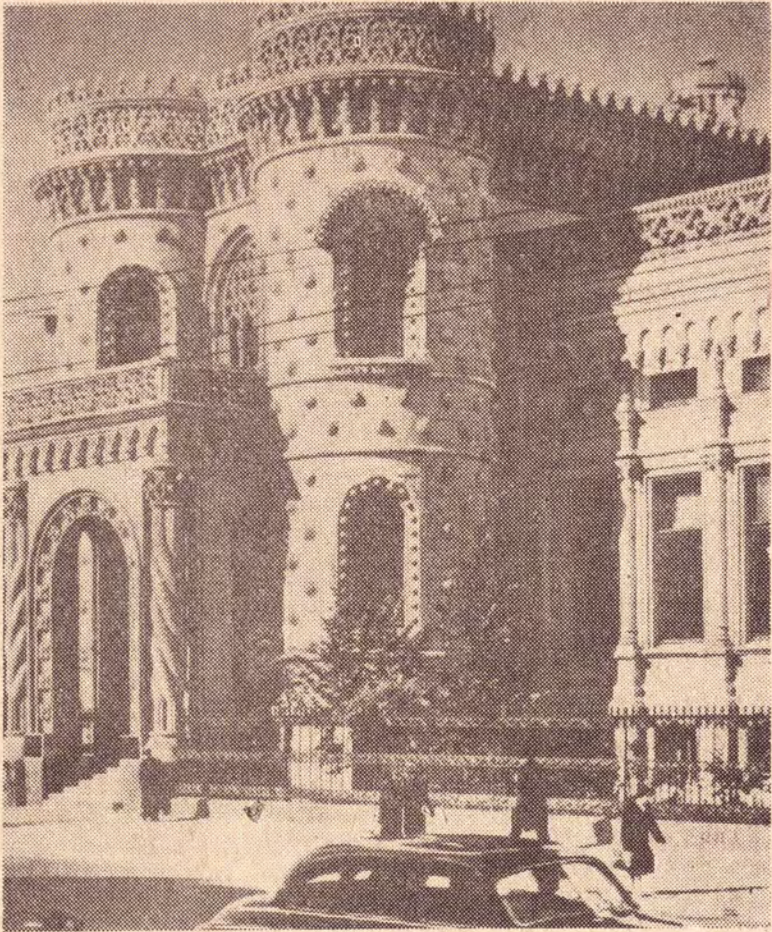
№ 40 (240)

2 КАСТРЫЧНІКА

БЕЛАСТОК

Цана 60 гр.

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

Дом Дружбы з народамі зарубежных краін у Маскве.

ЗАДАННЕ ВЯЛІКАГА ЗНАЧЭННЯ

14 і 15 верасня адбыўся пленум Цэнтральнага Камітэта Польскай Аб'яднанай Рабочай партыі. Пленум абмяркоўваў бягучую сітуацыю ў сельскай гаспадарцы і прыняў вельмі важныя пастановы.

Найважнейшай справай нашай сельскай гаспадаркі з'яўляецца праблема дэфіцыту збожжа і пашы. У бягучым пяцігадовым плане дзяржава наша змушана была імпартаваць з-за граніцы прыблізна 8 мільёнаў тон збожжа. Але гэты недахоп збожжа і пашы можа быць ліквідаваны.

Пленум ЦК сцвярджае, што важным заданнем партыі з'яўляецца тое, каб зрабіць як мага больш намаганняў у напрамку выкарыстання ўсіх рэзерваў у сельскай гаспадарцы.

Да гэтых рэзерваў перш за ўсё належаць: развіццё насеннай гаспадаркі так, каб да 1965 года цалкам аднавіць сеўны матэрыял жыта, пшаніцы, аўса, ячменю і бульбы ва ўсіх калектыўных і аднаасобніцкіх гаспадарках. З гэтай мэтай неаоходна папоўніць сетку насенных і рэпрадуктыўных гаспадарак, а таксама апрацаваць павятовыя і грамадскія насенныя планы.

Грамадскія насенныя планы павінны апрацоўваць сельгасгурткі пры дапамозе грамадскіх аграномаў. Гэтыя планы зацвярджаюць грамадскія рады нарадовыя, якія павінны устанаўляць штогадовыя заданні для кожнай вёскі.

Пленум ЦК звяртае ўвагу на неабходнасць новай пастановы аб насеннай гаспадарцы, якая забавязала б кожную гаспадарку да аднаўлення сеўнага матэрыялу, а таксама на ўвядзенне закону аб пакаранні тых, якія праз сваю нядбайнасць альбо адсталасць будуць ухіляцца ад выканання гэтай пастановы.

Будзе выдана пастанова і аб ахове расліннасці перад шкоднікамі, хваробамі і пустазеллем.

Паводле ўказанняў Пленума неабходна пабольшыць пасевы пшаніцы, кукурузы, клевяру, люцэрны і зімовых паплёнаў. Нямала трэба зрабіць у напрамку паляпшэння ўгнаення зямлі, у адквашванні яе, а таксама ў пашырэнні выкарыстоўвання торфу для сельскагаспадарчых патрэб.

Да ўзросту сельскагаспадарчай вытворчасці не ў малай ступені прычыніцца і тое, калі поўнасцю будзе загаспадараваны Дзяржаўны фонд зямлі, калі будзе большая дбайнасць аб рацыянальным выкарыстанні ўсіх сенажацяў і пасбішч, а таксама калі будзе належная клапатлівасць аб кансерваванні меліярацыйных абсталяванняў. У гэтых справах будуць выданы адпаведныя пастановы.

Няма магчымасці ўзняцца на вышэйшы ўзровень сельскагаспадарчай культуры і выкарыстання ўсіх рэзерваў сельскай

(Працяг на стар. 3)

ЗА ТЫДЗЕНЬ

Пачнем друкаваць сенсацыйную аповесць Аляксандра Беляева п. з. «ГАЛАВА ПРАФЕСАРА ДАУЭЛЯ» у перакладзе Хведара Асініча.

У гэтым самым нумары будзе другая частка апавядання С. Смірнова п. з. «НЯЗМЕННЫ ВАРТАВЫ».

У СТАЛІЦЫ МІРУ

Падумаць толькі! Падарожжа з Мінска ў Маскву ледзь змяшчаецца ў шаснаццаці гадзінах. Але вось на гарызонце паяўляюцца вышынныя маскоўскія будынкі.

Пасля прывітальных прамоў аўтобусы вязуць нас у гасцініцу «Цэнтральная», на вуліцы Горкага. Яна лічыцца галоўнай вуліцай савецкай сталіцы. Масква робіць на ўсіх нас, асабліва на тых, якія ўбачылі яе ўпершыню, грамаднае ўражанне. Велічнай, аглушальнай, яркай, разнастайнай і непаўторнай аказалася яна, калі знайшліся мы на яе вуліцах, у патоку вулічнага жыцця. Зачаравала нас новая Масква — сацыялістычны горад, горад новага небывалага прастору. Проста не хочацца верыць, што яшчэ ў 1930 годзе палова дамоў у Маскве была аднапавярховымі, а адна трэцяя — двухпавярховымі.

На працягу нашай чатырохдзёнвай пабыўкі ў Маскве давялося пазнаёміцца з многімі вядомымі помнікамі старыны. Пабывалі мы ў сэрцы Масквы, пятнаццацівяковым помніку рускай архітэктуры — Крэмлі. Унутры Крэмля шмат старадаўніх будынкаў: прыгожыя Успенскі, Благавешчанскі і Архангельскі саборы, а таксама васьмідзесяціметровая званіца Івана Грознага. У падножжа гэтай званіцы на гранітным цокале стаіць пяціметровай вышыні легендарны звон «Цар-Калакал», а непадалёку — славутая, грамадная гармата «Цар-Пушка», вагою ў 2400 пудоў. І ўжо калі хтосьці знойдзецца ў Крэмлі, абавязкова пабывае ў музеі — Аружэйнай Палаце, дзе сабрана здзіўляючую колькасць скарбаў з усіх перыядаў гісторыі Расіі.

Аднак найбольшае захапленне выклікаў у нас казачны, чароўны сабор Васіля Блажэннага, які знаходзіцца на Краснай Плошчы. Сабор пабудаваў Іван Грозны.

Незабыўнае ўражанне пакінулі «Трэцякоўская Галерэя» — найбагацейшы збор палотнаў рускага і савецкага мастацтва, а таксама лепшая ў свеце падземная чыгунка — метраполітэн, якога аздобленыя мармурам станцыі падобныя да казачных падземных палацаў. Надзвычай хвалюючым перажываннем быў спектакль «Лебядзінае возера» Чайкоўскага, які мы аглядалі ў Вялікім Тэатры.

Немагчыма ў некалькіх славах перадаць усё тое, што спазнаў у Маскве кожны з нас — удзельнікаў «Цягніка Міру і Дружбы». Экскурсіі па гораду, мітынгі, сустрэчы — усё гэта жывым астанецца ў памяці. Мне асабіста давяло-

(Працяг са стар. 3)

НАШЫ ІНТЭРВ'Ю

У БЕЛАРУСКІМ ШКОЛЬНІЦТВЕ

У дыскусіі перад III-ім з'ездам Беларускага грамадска - культурнага таварыства пісалася, у прыватнасці, аб некаторых праблемах беларускага школьніцтва ў Польшчы. Зараз мы пацікавіліся, што новага чуваць ў нашым школьніцтве ў бягучым навучальным годзе. Таму мы звярнуліся з некалькімі пытаннямі да візітатара Яна Канапелькі, які працуе ў аддзеле няпольскага школьніцтва пры Кураторыі.

— Мяркуем, што няма яшчэ астатковых падрабязных дадзеных ад інспектараў асветы аб сітуацыі ў школах. Таму нашыя пытанні будуць як найбольш агульнага характару.

— Колькі дзяцей вывучае зараз беларускую мову ў пачатковых школах?

— У бягучым навучальным годзе маем 42 пачатковыя школы з беларускай мовай навучання. У мінулым годзе было 43. У пачатковай школе ў Парцаве беларуская мова стала толькі як прадмет. Агульны лік дзяцей у гэтага тыпу школах — каля 3120 асоб. Школ, у якіх беларуская мова існуе як прадмет, маем 132 (у мінулым годзе было 127). На агульны лік вучняў, складаючых 11.700 асоб. беларускую мову прыступіла вывучаць каля 7.500 дзяцей.

Як бачым, у бягучым навучальным годзе беларускую мову вывучае каля 10.620 вучняў.

(Працяг на стар. 5)

ТЫСЯЧАГАДОВЫЯ КАРАЛІ

Такіх магутных і даўгавечных уладароў не знойдзеце ў гісторыі. Але яны жывуць побач, жывуць па даўнейшаму — пышна, і нікому не накідаюцца па прычыне сваёй адшумеўшай славы.

Вераснёвай раніцай адправіліся мы ў адведкі да гэтых легендарных каралёў.

Асенняе сонца страсала на нас апошнюю сваю цеплыню калі мы, асядлаўшы вёрткія байдаркі, адштурхнуліся ад Белавежскай прыстані і паплылі з бегам Нараўчанскіх вод. Толькі вадзяным шляхам можна дабрацца да мэты нашага падарожжа. Сёлеташнія дажджы адрэзалі іншыя доступы.

За вёскай Пагарэльцы пачы-

(Працяг на стар. 3)

Кур'ёзы

ГЭТА АДБЫВАЕЦЦА Ў „САМАЙ БАГАТАЙ КРАІНЕ"

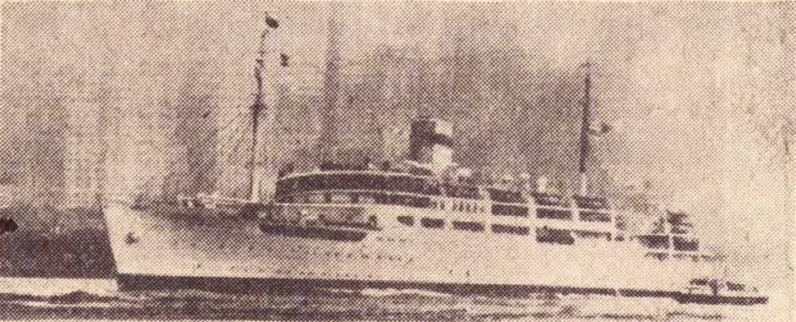
Нядаўна Злучаныя Штаты абляцела страшная вестка: 23 тысячам дзяцей штата Луізіяна пагражае смерць ад голаду.

Тысячы сем'яў, галоўным чынам негрыцянскіх, апынуліся ў гаротным становішчы, пасля таго, як заканадаўчы орган штата прыняў спецыяльны закон аб спыненні дапамогі тысячам церпячых вострую нястачу сем'ям. Гарадскую лігу галоўнага горада штата Луізіяна — Новага Арлеана асаджаюць сотні страціўшых надзею маці, якія вымольваюць грошай на пакупку прадуктаў харчавання. Гарадская ліга Новага Арлеана заявіла, што яна гатова звярнуцца за дапамогай да Арганізацыі Аб'яднаных Нацый. Ліга просіць дапамогі ў Амерыканскага таварыства Чырвонага Крыжа, заклікаўшы яго разглядаць цяжкае становішча дзяцей як бедства і аказаць неадкладную дапамогу сем'ям, якія трапілі ў біду.

Варварскае рашэнне заканадаўцаў штата Луізіяна выклікае пратэсты амерыканскай грамадскасці. Нацыянальная гарадская ліга ў Нью-Йорку зварота да міністра аховы здароўя, асветы і сацыяльнага забеспячэння ЗША ўказвае, што прыняты закон — гэта «палітычная рэпрэсіўная мера, мэта якой — запалохванне каляровых грамадзян, якія дабіваюцца павагі сваіх канстытуцыйных правоў за ўдзел у выбарах і на навучанне».

Міністр аб'явіў, што ён загадаў неадкладна правесці расследаванне.

Фотавітрына

Параход «Балтыка», на якім М. С. Хрушчоў прыехаў на XV сесію ААН, у Нью-Ёркскім порце.

Фабрыка сельскагаспадарчых машын «Піянер» у Стшэльцах Апольскіх апрацавала новы тып капачкі. Яе выдайнасць 2,5 га на 10 гадзін працы. У 1961 г. выпрадукуецца 2000 штук гэтых машын.

На здымку: канструктар капачкі інж. Кароль Фогель з механікамі ля прататыпа новай капачкі.

Дэмакратычная рэспубліка В'етнам. На здымку: маладыя дзяўчыны з аўтанамічнай акругі Бет-бас.

Нядаўна адкрылася пасажырская паветраная лінія паміж Чэхаславакіяй і Інданезіяй. На здымку: першы самалёт ТУ—104 чэхаславацкіх паветраных ліній пасля прызямлення на аэрадроме ў Джакарце.

Справа міру ў надзейных руках

Размовы аб міры з'яўляюцца асноўнай тэмай бягучай XV сесіі Арганізацыі Аб'яднаных Нацый. Справа толькі ў тым, што не для ўсіх слова «мір» мае аднолькавы сэнс. Некаторыя дэлегацыі абмяжоўваюцца выключна красамоўнымі дэкларацыямі, услед за якімі не бачым ніякіх канкрэтных мерапрыемстваў. Гэта проста звычайнае пустаслоўе. Маю ў гэтым выпадку на думцы, асабліва, выступленне прэзідэнта Эйзенхаўэра на другі дзень пасля адкрыцця сесіі. Напэўна, як адзначаюць заходнія журналісты, гэтае выступленне было спакойнае і лагоднае. Ці ж аднак можна аб гэтым выступленні штосьці больш сказаць? Нягледзячы на складаную міжнародную сітуацыю з адзнакамі халоднай вайны, прэзідэнт Эйзенхаўэр не зрабіў нічога, каб праламіць існуючы тупік. У сваім выступленні запрапанаваў ён вызваліўшымся народам Чорнай Афрыкі міжкраспапійную дапамогу, якая складала б 250 мільёнаў долараў і з'яўлялася б міжнародным фондам. Якая ж тут аднак дыспрапорцыя паміж гэтай сумай і амерыканскімі выдаткамі на ўзбраенне. Прыгадаем, што на ракеты, гарматы, танкі і самалёты ЗША штогод выдаюць прыблізна 50 мільярдаў долараў. Ці тады можна, маючы 250 мільёнаў долараў, думаць аб ліквідацыі страшэннай галечы ў адсталых краінах, аб стварэнні ў іх гаспадарчага жыцця? Напэўна не. Напэўна гэтым чынам Эйзенхаўэр намагаўся толькі выклікаць добрае ўражанне сярод дэлегацый Афрыкі і Азіі на XV сесіі ААН.

Цяпер выразна бачым, як супрацьлеглым характарам вызначалася выступленне прэм'ера Хрушчова. Яго словы аб міры абапіраліся на канкрэтных прапановах, адчыняючых дарогу да сапраўднага мірнага сужыцця паміж усімі народамі свету. Прэм'ер СССР пазнаёміў прысутных на сесіі з канкрэтнай дэкларацыяй, якая прадбачвае неадкладную ліквідацыю каланіяльнай сістэмы, як перажытку мінулых эпох.

Кіраўнік савецкай дэлегацыі не абмяжоўваўся тут толькі да палітычных аспектаў вызвалення афрыканскіх краін. Гаварыў ён таксама аб шырокай праграме гаспадарчай і грамадскай дапамогі. А яе добрыя рэзультаты залежаць тут, зразумела, ад хуткага і ўсеагульнага раззбраення. Толькі яно можа аказаць дабратворны ўплыў на здзяйсненне гэтых высакародных замераў у Афрыцы.

Асноўная частка выступлення прэм'ера Хрушчова і была прысвечана праграме ўсеагульнага і поўнага раззбраення. Дэкларацыя аб усеагульным раззбраенні вяжацца з савецкімі прапановамі ад 2 чэрвеня г. г., з якімі выступіў дэлегат СССР на пасяджэнні ў Камітэце па раззбраенню дзесяці дзяржаў. Тады, менавіта, двудушная палітыка заходніх дзяржаў перашкодзіла ў паспяховым вырашэнні гэтага важнага для ўсяго свету пытання, перашкодзіла ў дасягненні дамоўленасці. Таму зараз справы раззбраення і яго кантролю сталі ў цэнтры ўвагі на форуме парламента народаў.

Вось канкрэтныя прапановы: На працягу чатырох год былі б тры этапы раззбраення, якія прывялі б да знішчэння ўсіх запасаў аружжа, да роспуску ўсіх мілітарысцкіх і параміл ітарысцкіх арганізацый, да поўнай ліквідацыі штабаў і вайсковых устаноў. Кожны з гэтых этапаў кантраляваўся б адпаведнай міжнароднай установай. Толькі ў такі спосаб праведзенае раззбраенне магло б стварыць народам спакойнае жыццё, а гаспадарча адсталым краінам — магчымасць значна большай дапамогі, чымся такой, якую прапанаваў Эйзенхаўэр. Нічога тады дзіўнага, што савецкія прапановы сустрэліся з поўнай падтрымкай сярод дэлегатаў Афрыкі і Азіі.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

15 жніўня 1945 года. Чатыры гадзіны дня. Праняслася чутка, што Японія пацярпела паражэнне. Пад вечар двое ваенных лекараў вырашылі паехаць у Сіньцзін, каб паспрабаваць наладзіць сувязь са штабам. Іх павінны суправаджаць дзесяць чалавек з вольнанаёмных. Калі Японія пацярпела паражэнне, то пасля атрымання ад штаба загаду аб роспуску нашага атрада, нам давядзецца ўцякаць. Наша часць была нябоздольна, і толькі ўцёкі маглі дапамагчы захаваць яе таямніцу. А калі Савецкая Армія ўжо захапіла Сіньцзін? Калі давядзецца, што мы Атрад 731, то нам не будзе што мець надзеі.

На канфіскаваным аўтамабілі група сувязных накіравалася ўрэшце ў Сіньцзін. Магчыма, мы ніколі больш не ўбачым нашых пасланцаў. Кожны з тысячы чалавек нашага атрада з надзеяй праводзіў гэту групу, моляччыся аб тым, каб яна дабралася і вярнулася з добрымі весткамі.

Неўзабаве мы атрымалі загад праверыць і прывесці ў баявую гатоўнасць усю зброю. Але якая там зброя! У нас былі толькі шаблі, пісталеты, два ручных кулямётаў, ды некалькі гранатаў.

Старшы па вагону Офудзі даў нам свой загад: «Сёння ноччу мы будзем прарывацца да станцыі Сіньцзін. Калі працўнікі атакуе нас, мы павінны прабіцца сілай. Каб захаваць ваенную таямніцу, у крайнім выпадку кожны з нас павінен пакончыць з сабою».

Позна ноччу цягнік рушыў. Набліжаўся час, калі мы павінны былі прарвацца ў Сіньцзін. Дзверы вагона былі шчыльна зачынены. Сціскаючы ў руках шаблі і пісталеты, мы напружана ўглядаліся ў цемру. Па меры таго, як наш эшалон пад'язджаў да станцыі Сіньцзін, мы ўсё выразней чулі нейкі няясны шум. Мы зразумелі, што гэта шумелі на станцыі бежанцы. Усіх ахапіў непакой: занята станцыя працаўнікамі ці яшчэ не? — Цягнік затрымаўся, але мы баяліся адкрыць дзверы вагона. Людзі забубнілі ў дзверы з такою сілай, што здавалася, быццам яны шывралі ў вагон каменні. На ўсіх гэта падзейнічала, як удар электрычнага тока і, у вагоне таксама падняўся шум.

— Маўчаць! — раздаўся рашучы вокрык Офудзі.

Ён ацвярозіў нас.

— Адкрывай, адкрывай! — усё больш настойліва крычалі звонку.

Мы нарэшце зразумелі, што крычаць японцы, і, крыху супакоіўшыся, адкрылі дзверы.

Ля вагона сталлі жандары. Вакзал, платформа, пуці былі запруджаны людзьмі. Наш цягнік спісчулі тоўпы людзей, якія кінуліся да яго са ўсіх бакоў.

— Якая часць? Дзе камандзір? Старшы, выхадзі! — рашуча крыкнуў адзін з жандараў.

На пытанні адказваў Офудзі. Калі ён назваў лічбу 731, жандар быццам бы нешта ўспомніў.

Салдацікі, дарагія, дазвольце даехаць з вамі!.. Хоць на крышы, хоць на падножцы... — няслося са ўсіх бакоў.

Цяжка было аставацца абыякавым, слухаючы роспачныя маленні суайчыннікаў.

— Дык ёсць жа месца, пасадзіце. Пасадзіце! — крычалі людзі, намагаючыся заглянуць у вагон.

— Загад камандавання! Нічым не можам дапамагчы, — рашуча заявіў Офудзі.

Аднак бежанцы не здаваліся.

— А хто можа дазволіць? Дзе начальнік?

Яны не разумелі, чаму нельга ехаць са сваімі суайчыннікамі, калі ў вагоне свабодна. Да гэтага ж армія была разбіта, і ваенныя загады здаваліся без ніводнага значэння.

Офудзі нічога не заставалася зрабіць, як закрыць дзверы. Ён так і зрабіў.

За дзвярыма доўга яшчэ раздавалася лаянка, чуліся маленні. Яны маглі выклікаць спачуванне ў кожнага, але захаванне таямніцы Атрада 731 было вышэй уселякага спачування.

У зачыненым вагоне было горача і душна, як у стайні, але нас гэта мала непакоіла. Галоўнае, што мы адчулі сябе ў бяспечнасці, так як Савецкая Армія яшчэ не дайшла сюды. Неўзабаве мы заснулі. Але сон быў неглыбокі і трывожны.

Калі я прачнуўся на світанні, стаяла здзіўляюча цішыня. Каб высвятліць у чым справа, мы адкрылі дзверы. Шматлікі атрад жандараў шчыльным ланцугом акружаў наш цягнік. Бежанцы знаходзіліся на значнай аддегласці ад вагонаў. Мы даве-

ТЫСЯЧАГАДОВЫЯ КАРАЛІ

(Працяг са стар. 1)

наецца запаветны край. Нараўка прыкметна звужаецца і ўецца вужакай сярод чароту і лазняку. Пачуўшы плёскат вёслаў, то з аднаго, то з другога боку, зрываюцца стада дзікіх качак і даверліва кружаць над ракой. Відаць мы рэдкія інтрузы, якія трывожаць іх спакой.

Чым далей плывем, тым мацней адчуваем палонячы подых адвечнай прыгажуні — пушчы.

Вось узбіўся ў гару арол. Плаўна нясецца над зялёнай грывай дубоў, быццам выконваў нейкае важнае заданне.

Затрашчаў чарот. Цяжкія звярыныя капыты месяць прыбярэжнае балота. Узмах вясла і мы мінулі зубрыную сцежку. Тут зубрыны вадапой.

Але вось з левага боку нейкія вароты. На ўскраіне лясной сцяны стаяць два дубы, а між імі ўрэзваецца ў лес невялікая прагаліна. Гэта дарога да замчышча. Пачалося каралеўства тысячагадовых дубоў.

Вось адзін з гэтых манархаў.

Стаіць моцна і ўпэўнена. Пры яго каралеўскай высокасці чалавек — смешна малая істота.

А тут можна было б наладзіць нядрэнны начлег. Месца хопіць на некалькі асоб.

Аднак няма больш раскошнага крэсла, чым пень тысячагадовага дуба. І выгода незямная, і краявід каралеўскі. А цішыня — казачная. Як добра, што сюды не заглядаюць турысты.

Тэкст: РЫГОР ЛЯСУК
Здымкі: МІКОЛА ВАЛКАВЫЦКІ

У СТАЛІЦЫ МІРУ

(Працяг са стар. 1)

ся пабываць на сустрэчах у Саюзе Савецкіх Пісьменнікаў, Саюзе Журналістаў, давялося пазнаёміцца і пагутарыць з многімі вядомымі савецкімі пісьменнікамі.

Найважнейшым эпізодам нашай пабыўкі ў Маскве была сустрэча з прафесарамі і студэнтамі, а таксама з жыхарамі горада Масквы, якая адбылася ў грамадным Калонным зале Маскоўскага Універсітэта на Ленінскіх Гарах — найвялікшым у Еўропе будаўляным камплексе. Аб грамадных размерах будынкаў Маскоўскага Універсітэта сведчыць той факт, што калі б сюды прыйшло маленькае дзіцё і ў кожным з пакояў пабывала толькі праз 5 мінут, выйшла б з універсітэта сямідзесяцігадовым старэчай. Гэтая навучальная ўстанова складаецца з пяцідзесяці будынкаў аб кубаметры звыш трох мільёнаў кубічных метраў.

На сустрэчы ва ўніверсітэце была прынята супольная савецка - польская дэкларацыя. У прынятай дэкларацыі выражана адзінства ў справах супрацоўніцтва рухаў міру абодвух краін і востры пратэст супраць падрыхтоўкі да новай вайны: на захадзе Еўропы а асабліва ў заходняй Германіі. Тут таксама выражаецца непахісная надзея на трывалы мір, якую злучаюць людзі ва ўсім свеце з пятнаццатай сесіяй Арганізацыі Аб'яднаных Нацый.

Астанецца таксама ў памяці наладжаная Таварыствам Савецка - Польскай Дружбы сустрэча, якая адбылася ў Доме Дружбы з народамі зарубежных краін. У гэтым цудоўным палацы выслухалі мы надзвычай цікавую лекцыю аб савецкіх спадарожніках зямлі, пабывалі на канцэрце.

Вось і апошні дзень нашай пабыўкі ў Маскве. Развітальны абед у гасцініцы « Метраполь», і аўтобусы адвозяць нас на Кіеўскі вакзал. Цяжка было развітвацца са сталіцай міру, сэрцам Савецкага Саюза — Масквой. Пацяшаліся мы толькі адной думкай, што ў нас па дарозе кароткая пабыўка яшчэ ў адным горадзе, сталіцы Савецкай Украіны — Кіеве.

ВІКТАР ШВЕД
Член Праўлення
Агульнапольскага камітэта міру.

ЗАДАННЕ ВЯЛІКАГА ЗНАЧЭННЯ

(Працяг са стар. 1).

гаспадаркі без канструктыўнай дзейнасці сельскагаспадарчых спецыялістаў. Цэнтральны Камітэт сцвярджае, што існуючы лік сельскагаспадарчых спецыялістаў разам з тымі, што яшчэ закончаць школы ў наступных гадах, хопіць забяспечыць патрэбы нашай сельскай гаспадаркі. Таму праз некалькі год будуць ужо ўсе магчымасці каб у кожнай грамадзе працаваў аграном, а таксама каб на тэрыторыі грамад працавалі заатэхнікі і каб было болей ветэрынарных пунктаў. Вось таму неабходна сельскагаспадарчым спецыялістам забяспечыць кватэру і месца працы на тэрыторыі грамады шляхам арганізавання так званых агранамовак.

Будовай і арганізацыяй агранамовак павінны заняцца ГРН супольна з сельскагаспадарчымі гурткамі, выкарыстоўваючы на гэта фонд развіцця сельскай гаспадаркі Павятовых праўленняў сельскагаспадарчых гурткоў, а таксама ўсебаковую дапамогу членаў сельгасгурткоў. У 1961 годзе павінна быць арганізавана першых 1000 агранамовак.

У набліжаючымся асенне-зімовым перыядзе неабходна правесці кампанію, якая павінна дапамагчы сельгасгурткам падрыхтавацца да выканання гэтых заданняў у будучым годзе, у прыватнасці, у галіне механізацыі, загаспадаравання грунтаў дзяржаўнага фонду зямлі, насеннай гаспадаркі сенажацямі і пастбішчамі.

Цэнтральны Камітэт ПАРП падкрэслівае, што вырашэнне збожжавага пытання з'яўляецца заданнем вялікага дзяржаўнага гаспадарчага і палітычнага значэння. Да ажыццяўлення гэтага задання трэба мабілізаваць усіх працаўнікоў сельскагаспадарчых устаноў, сялян - аднаасобнікаў, спулдзельцаў, працаўнікоў ПГР і ўсе дзяржаўныя арганізацыі сельскагаспадарчага сектара.

М. С.

даліся, што вярнулася наша група сувязных. Камандуючага група не застала, таму афіцыйнага загаду атрымаць было нельга. Ад'ютант камандуючага заявіў, што будуць прыняты ўсе меры, каб нас як можна хутчэй адправіць у Японію. З'яўленне ля нашага цягніка атрадаў жандараў і было відавочна адною з такіх мер. Поўны парадак на вакзале памагло наладзіць і радыё. Да нас даносіліся словы дыктара: «...мы пацярпелі паражэнне але наша дзяржава і чэсць нашага народа захаваны. Не забывайце, што мы — японцы, і прытрымлівайце поўны парадак...»

Ахопленыя страхам бежанцы, здавалася, не звярталі ўвагі на заклікі дыктара. Цяпер, калі вырашалася пытанне жыцця і смерці, для кожнага з іх паасобку не існавала ні дзяржава, ні нацыя.

У Мукдэн наш цягнік прыйшоў раніцай 17 жніўня. Мы пайшлі паглядзець вакзал. На нашае здзіўленне ён быў пусты. Відавочна паток бежанцаў спыніўся. А мо' гэта было вынікам набліжэння Савецкай Арміі? Стаяла такая цішыня, што мы занепакоіліся.

Неўзабаве наш цягнік рушыў далей. Дарога паступова паварочвала на ўсход і ад Сіндзятунь ішла да Карэі.

Урэшце мы прыехалі ў Карэю. Небяспека засталася далёка ззаду, але тым даражэй цаніў кожны з нас цяпер сваё жыццё. Наш цягнік прыйшоў у Хэйдзё (Пхеньян — рэд.) На платформах цiснуліся сотні ваенных і вольнанаёмных. Сярод іх былі і тыя, хто выехаў з атрада ў Тунхуа раней нас. Сюды збіраліся людзі групамі і расказвалі аб пройдзеным. Перадавы атрад з Тунхуа, таксама як

і мы, з вялікімі цяжкасцямі ўцёк з Манчжурыі, кінуўшы там усіх хворых. Штабныя афіцэры, якія заставаліся для канчатковай ліквідацыі слядоў дзейнасці атрада, прыбылі сюды самалётамі раней іншых. Такім чынам, амаль усяму складу Атрада 731, апрача філіялаў, удалося ўцячы.

У вагонах пачаліся новыя гутаркі. Гаварылі аб тым, што тут, у Карэі, у гарах, ля Манчжурскай граніцы, знаходзіцца японскі навучна-даследчы інстытут, які працаваў над стварэннем атамнай бомбы, і што толькі паражэнне ў вайне не дазволіла закончыць гэту работу. Расказвалі нават, што ў вадах у раёне Гэнзана, дзе былі сабраны старыя караблі, 16 жніўня быццам зрабілі доследны ўзрыў і што вынікі яго перасягнулі ўсе спадзяванні. Гаварылі таксама, што Японія быццам бы праявіла ў гэтай справе празмерную асцярожнасць і маруднасць і дала апярэдзіць сябе Амерыцы.

Асабліва зацікавіла мяне гутарка аб пану Акасі. Аб ім расказвалі людзі, якія ляцелі разам з ім у самалёце.

Ноччу, 13 жніўня, спецыяльная група, закончыўшы ліквідацыю атрада, сабралася адправіцца з апошнім транспартным самалётам. Праходзячы міма развалінаў штаба, адзін з членаў гэтай групы ўспомніў пра Акасі, які таксама павінен быў ляцець разам з імі. Яго пачалі шукаць, але без выніку. Нарэшце вырашылі заглянуць у адну з казармаў, якая згарэла толькі на палавіну. Увайшоўшы ў знішчанае памяшканне, яны на падлозе ўбачылі кроплі крыві. Крывавы след цягнуўся да шафы ў сцяне. Усе падумалі, што Акасі скончыў

самагубствам, і, са страхам падыйшоўшы да шафы, адкрылі дзверцы. Там сядзеў Акасі.

— Хто гэта? А, гэта вы? — спакойна спытаў ён. — Я і падумаў, што для рускіх яшчэ ранавата. Хочаце выпіць са мною?

У гэтакі момант, калі трэба было чым хутчэй уцякаць, Акасі спакойна цягнуў сакэ з пудэлка, якое раней стаяла ў клетцы з курыма. Ад здзіўлення перад безразважнай храбрасцю Акасі ва ўсіх быццам язык прыпнуў да гартані. Відавочна Акасі вырашыў, што, калі яму і ўдасца ўцячы з атрада і вярнуцца ў Японію, яго ўсё роўна аддадуць пад суд як ваеннага злачынца.

Аднак да Хайдзё Акасі ўсё такі ляцеў з імі, але тут ён знік няведама куды.

«Ну, наўрад гэтага чалавека цяпер удасца каму небудзь злавіць», — падумаў я і ў думках памаліўся за яго ўдачу.

21 жніўня мы прыехалі ў Пусан, а ўжо 23 заладаваліся на дэсантныя судна, якія накіраваліся ў Японію. Аднак толькі тады, калі паказаліся родныя берагі, мы канчаткова паверылі, што засталіся жывымі.

Не заходзячы ў порт, нашае судна прыстала проста да берагоў у ціхай гавані горада Хагі. Адну ноч мы пераначавалі ў святыні. Мы не бачылі больш ні начальніка, ні старшых афіцэраў. Таму не адбылася цырымонія расфарміравання атрада. Але кожны з нас у думках пакляўся, што нічога не будзе расказваць аб бачаным ні сваякам, ні знаёмым.

КАНЕЦ

СЕЛЬГАСГУРТКІ

ЗАВАЁЎВАЮЦЬ ГАЙНАЎСКУЮ ВЁСКУ

У Гайнаўскім павеце няухільна пашыраецца рух за стварэнне новых сельскагаспадарчых гурткоў. Амаль сорак працэнтаў вёсак уступіла ўжо ў гэтую масавую сялянскую арганізацыю. Тыя ж з іх, якія не ўваходзяць у склад сельгасгурткоў, знаходзяцца пад іх жыватворным уплывам.

Перад утварэннем Фонду развіцця сельскай гаспадаркі дзейнасць сельгасгурткоў абапіралася на скромных уласных фінансавых сродках і невялікіх грашовых даходах гурткоўцаў. Дзяржава калісь абмяжоўвала сваю грашовую дапамогу толькі да крэдытаў. Спачатку сельгасгурткі набывалі вопыт, выяўлялі свае магчымасці, якія дазвалялі пырашыць, якую неабходную матэрыяльную дапамогу трэба будзе аказаць сялянам. Вось, менавіта, II-гі пленум ЦК ПАРП прыняў адпаведныя рашэнні, якія заключалі праграму дапамогі сялянам. Дзеля ж гэтага і быў утвораны фонд развіцця сельскай гаспадаркі.

Сельгасгурткі на Гайнаўшчыне ў 1959—1965 гг. атрымаюць агулам з гэтага Фонду 43 591 тысяч зл. Калі ўлічым тут яшчэ ўласны ўклад сялян, складаючы 15 прац. вартасці набытых сельскагаспадарчых машын, дык уся сума будзе раўняцца 50.131 тысячам злотым. Члены сельгасгурткоў будуць таксама карыстацца фінансавай дапамогай Павятовага праўлення сельгасгурткоў, якое дыспануе ў нашым павеце сумай 10.893 тысяч зл.

Паводле дадзеных з 5 мая 1959 года машынны парк у сельгасгуртках быў вельмі малы. Яго агульная вартасць складала толькі 265 тысяч злотых. Зараз, дзякуючы Фонду развіцця сельскай гаспадаркі і ўласным укладам сялян, вартасць машыннага парку складае звыш 1 мільёна злотых. Вось, напрыклад, тры сельгасгурткі — у Чыжах. Вульцы і Нарві — маюць трактары са складам машын і 22 малацільныя агрэгаты. Адзначым. што ў пачатку года былі тут толькі чатыры агрэгаты. Гэтыя гурткі карыстаюцца таксама рэдам лёгкіх машын: касілкамі. жняяркамі. сеялкамі, рознымі рухавікамі і г. д.

Нягледзячы на вельмі неспрыяльнае ў гэтым годзе надвор'е, усе працы закончыліся раней у тых вёсках, якія калектыўна гаспадараць, хаця склад машын у іх не такі ўжо і вялікі. Асабліва хутка праводзіліся працы ў вёсках. дзе ёсць трактары. Прадбачваецца, што яшчэ сёлета гурткоўцы ў вёсках Ставішчы, Палічна і Міклашэва набудуць трактары. Толькі ў вёсцы Новаберазова сяляне надта ж доўга абмяркоўваюць справу трактара і сацягваюць з яго купляй. А маюць яны параўнальна вялікі Фонд развіцця сельскай гаспадаркі. Доказам таго, як неабходнымі з'яўляюцца трактары на вёсцы, былі сваркі паміж гурткоўцамі і сялянамі - аднаасобнікамі з-за трактара са снопавязалкай з ПОМ-у ў Нарві ў часе сёлеташняй уборачнай кампаніі.

Сельгасгурткі дбаюць не толькі пра механізацыю на вёсцы. Яны разгортваюць сваю дзейнасць і ў іншых дзялянках гаспадарчага жыцця. Зараз 13 сельгасгурткоў перанялo Дзяржаўны земельны фонд і сумесна ім карыстаецца. У гэтым годзе гурткоўцы з Волі сабралі пшаніцу з 3,5 гектара, жыта 17,5 квінтала з гектара і 18,5 квінтала аўса з гектара. Прадбачваецца добры ўраджай бульбы — каля 180-ці квінталаў з гектара.

Паасобныя сельгасгурткі праводзяць паўмеханічную апрацоўку ільну, займаюцца вытворчасцю будаўляных матэрыялаў на мясцовай сыравіне. Дзякуючы ініцыятыве сельгасгурткоўцаў у Вялікіх Пасечніках пабудавана малочную зляўню і рыхтуецца будова другой зляўні. Зараз ПЗКР сумольна з ПЗГС абмяркоўваюць справу ўтварэння спецыяльнага кааператыва, які займаўся б рамонтам сельскагаспадарчых машын для сельгасгурткоў. Гэтым кааператывам кіравалі б самыя сяляне. Праўдападобна ён паўстане недзе ў раёне Чыжоў.

Члены многіх сельгасгурткоў у нашым павеце дбаюць пра вырошчванне кукурузы, якая сардзейнічае развіццю жывёлагадоўлі. Так, напрыклад, у Вялікіх Пасечніках кукуруза з'яўляецца сапраўдный каралевай палёў. Вось грамадзянін Уладзімір Куптэль сёлета сабраў 1503 квінталы зялёнай масы з гектара. Мабыць ужо хутка Вялікія Пасечнікі па вытворчасці малака апярэдзяць багаты «малочны» раён Новаберазова і зоймуць перадавое месца.

Такім чынам, дзякуючы сельгасгурткам, прагрэс хуткімі тэмпамі пашыраецца на гайнаўскай вёсцы.

МІКАЛАЙ МАРОЗ

УЗРАСТАЕ КОЛЬКАСЦЬ СЯЛЯН У ПАРТЫІ

Усё больш і больш сялян пераконваецца ў тым, што наша партыя адлюстроўвае свамі пастановамі і імкненнямі інтарэсы сялянства. Вось таму з кожным месяцам у первічных партыйных арганізацый на Сакольшчыне паступае многа заяў ад сялян аб прыняцці іх у члены партыі. І так, да 1 сакавіка первічная партыйная арганізацыя ў Раздаранцы налічвала толькі 4 членаў партыі. а зараз іх колькасць у радах ПАРП узрасла да 15 асоб.

Первічная партыйная арганізацыя ў Генюшах ад чэрвеня месяца ў два разы павялічыла колькасць сваіх членаў. Зараз гэтая ПОП налічвае 8 членаў.

М. Х.

ВЫСТАЎКА СУСВЕТНАГА МАСТАЦТВА

У днях ад 27 жніўня да канца верасня г. г. Клуб міжнароднай кніжкі і друку ў Беластоку наладзіў выстаўку сусветнага мастацтва ў рэпрадукцыях.

Выстаўка карысталася вялікай папулярнасцю сярод жыхароў горада. Яе наведала звыш 10.000 асоб.

У часе выстаўкі была наладжана продаж паасобных рэпрадукцый. Найбольшай папулярнасцю сярод пакупнікоў карысталіся творы французскіх імпрэсіяністаў. Шмат паклоннікаў меў таксама «Лес» Шышкіна. Шкада толькі, што рэпрадукцый «Лесу» было ўсяго некалькі штук. У першыя ўжо дні выстаўкі іх раскупілі.

Агулам закуплена рэпрадукцый на звыш 30 тысяч злотых.

(вб)

На здымку: у зале выстаўкі.

фота — Здрадоўскі

Гэтая даўняя і паўлегендарная гісторыя адбылася амаль паўвека назад. Упершыню я пачуў яе ад аднаго чалавека ў Брэсце, у дні, калі шукаў героя Брэсцкай крэпасці. Хаця ён запэўніў, што гэта не легенда, а сапраўднае здарэнне, я не паверыў яму тады: вельмі ж фантастычным здавалася яго расказ.

Але потым некалькі чалавек, якія сустрэліся або пісалі мне, расказвалі тую ж самую гісторыю. Адны ведалі яе па чутках, а другія нават чыталі павадамленні аб такім здарэнні ў савецкіх і замежных газетах і часопісах у дваццатых гадах. Нарэшце, у Беларусі ў розны час я сустрэў двух былых салдат польскай арміі Пілсудскага, якія ўспаміналі, што ў дні іх службы—таксама ў сярэдзіне дваццатых гадоў — афіцэры чыталі ім уголас варшаўскія газеты з апісаннем подзвігу нязменнага вартавога.

Цяпер у мяне няма сумненняў у сапраўднасці гэтай падзеі. Яна застаецца легендарнай, паколькі я пакуль яшчэ не магу паведаміць імя героя або спасланца на друкаваныя крыніцы. Правесці патрэбныя і нялёгкія пошукі я да гэтага часу не змог і наўрад ці змагу ў бліжэйшым будучым. а трымаць далей такі матэрыял у сваіх блакнотах лічу немагчымым.

Яшчэ адна агаворка. Я не магу дакладна ўказаць месца, дзе адбыўся гэты выпадак. Большасць тых, хто мне аб ім расказваў, гаворыць, што гэта было ў Брэсце, але іншыя называлі старыя рускія крэпасці Асавец і Івангарод, якія знаходзяцца цяпер на землях народнай Польшчы. Выходзячы з большасці сведчанняў, я буду весці апавяданне так, калі б усё гэта адбывалася ў Брэсце, але павінен папярэдзіць чытача, што далейшыя даследаванні могуць унесці папраўку ў месца дзеяння апісанай ніжэй падзеі.

Вось якая, па расказах тых, хто аб ёй памятае дзіўная гісторыя нязменнага вартавога.

Было лета 1915 года, другога года першай сусветнай вайны. У сярэдзіне ліпеня германскія войскі прадпрынялі наступленне на ўсходнім фронце. Пад моцным націскам праціўніка рускія арміі пачалі адыходзіць. Была пакінута Варшава, за ёй Люблін, і ўрэшце нашы войскі вымушаны былі пакінуць усходнія раёны Польшчы. У жніўні немцы падышлі да горада і крэпасці Брэст-Літоўск.

Утрымаць Брэст рускія арміі не маглі. Праўда, Брэсцкая крэпасць у той час ужо не мела сур'ёзнага ваеннага значэння, але ў ёй і ў навакольных фартах былі размешчаны шматлікія армейскія склады, і трэба было зрабіць усё, каб запасы, якія захоўваліся там, не трапілі ў рукі ворага. Тое-сёе паспелі вывезці ў тыл, а астатняе перад эвакуацыяй горада было загадана ўзрваць.

Сярод іншых застаўся нявывезеным і вялікі інтэндантскі склад, які знаходзіўся недзе ў ваколіцах горада. Ён быў размешчан паблізу аднаго з фартоў крэпасці, у глыбокіх падземных казематах, і ў ім захоўваліся вялікія запасы прадуктаў харчавання, салдацкага абмундзіравання і бялізны.

Складам гэтым распараджаўся нейкі палкоўнік інтэндантскай службы. Атрымаўшы загад узарваць падземныя казематы з запасамі, ён заявіў камандаванню, што гэтага не трэба рабіць. Палкоўнік растлумачыў, што мясцовае насельніцтва нічога не ведае аб існаванні склада і дастаткова будзе толькі ўзарваць уваход у падземелле, каб утаіць ад праціўніка месцазнаходжанне гэтых багатых запасаў. Затое потым, калі лёгка будзе раскапаць, і яго запасы ўдасца выкарыстаць.

Прапанова палкоўніка была прынята. Сапёры паспяхова заклалі дынаміт, і выбух надзейна завaліў уваход у падземелле, не пакінуўшы знадворку ніякіх слядоў склада. Цяпер усе гэтыя падземныя багацці маглі спакойна дачакацца таго моманту, калі па іх вернуцца іх гаспадары.

Праз некалькі гадзін у Брэст уступілі немцы. Бітвы на Усходнім фронце працягваліся, але чаканням палкоўніка так і не суджана было апраўдацца: рускія войскі не паспелі адваяваць Брэст: праз два гады адбылася Кастрычніцкая рэвалюцыя, і Савецкая Расія выйшла з вайны. А затым пачалася доўгая і жорсткая грамадзянская вайна.

У гэтай барацьбе інтэндантскі палкоўнік, аб якім ішла гутарка, аказаўся па той бок барыкады — у радах белагвардзейскіх войск. І калі Чырвоная Армія разбіла ворагаў, ён разам з многімі сваімі саратнікамі апынуўся недзе на задворках эміграцыі, і, відаць, гібеў. І вось тады, верагодна, у пошуках сродкаў да жыцця ён успомніў, што валодае тайнай узарванага ў Брэсце склада, і падумаў, што на гэтай тайне можна нядрэнна зарабіць.

Іменна па гэтых прычынах у 1924 годзе, гэта значыць праз дзевяць год, палкоўнік прыехаў у Варшаву — сталіцу панскай Польшчы, на тэрыторыі якой у той час знаходзіўся Брэст.

Невядома за якую цану ўдалося былому інтэнданту прадаць сваю тайну, але для Пілсудскага і яго генералаў багаты падземны склад быў смачным кавалкам. У Брэст, на месца, дакладна ўказанае палкоўнікам была паслана воінская каманда, і салдаты пачалі раскопваць завалены ўваход у падзямелле.

Палкоўнік аказаўся памятлівым чалавекам — ужо неўзабаве салдаты наткнуліся на каменнае скляпенне падземнага тунеля. Была прабіта шырокая дзірка, і ў цемру склада спусціўся з факелам унтэр - афіцэр.

І тады адбылося нешта неверагоднае.

С. С. СМІРНОЎ

НЯЗМЕННЫ ВАР

У БЕЛАРУСКІМ ШКОЛЬНІЦТВЕ

(Працяг са стар. 1)

— Як выглядаюць кадравыя справы — маю на думцы забеспячэнне школ настаўнікамі беларускай мовы?

— Забеспячэнне кадрамі ў беларускім школьніцтве з года ў год паляпшаецца. Маем ужо абсальвентаў аддзялення беларускай філалогіі Завочнай настаўніцкай студыі ў Беластоку. Шмат настаўнікаў вучыцца. Штогод наладжваюцца курсы па беларускай мове. Група настаўнікаў у летні час праходзіць курсы ў Мінску. У 1959/60 школьным годзе 19 асоб закончыла Бельскі педагагічны ліцэй (маем тут класы з беларускай мовай навучання). У наборы кандыдатаў і ў арганізацыі розных курсаў вялікую дапамогу аказвае нам Галоўнае Праўленне БГКТ.

— Раскажыце нам аб сітуацыі ў сярэднім беларускім школьніцтве.

— Кадравая справа тут таксама паляпшаецца. Напрыклад, беларускую мову ў агульнаадукацыйным ліцэі ў Міхалове навучае новы наш абсальвент беларускай філалогіі Дзяржаўнага Універсітэта ў Мінску сябра Сымон Раманчук.

— Выдатна павялічыўся лік вучняў у ліцэйскіх класах. Напрыклад, у мінулым навучальным годзе ў Бельскім і Гайнаўскім беларускіх ліцэях вучылася 366 чалавек, а ў бягучым — 438. Вельмі цешыць нас, што ўжо хутка «вырасце» новы школьны будынак у Бельску. У ім атрымае памяшканне беларускі ліцэй. Мяркуем, што будынак будзе адданы ў эксплуатацыю 31 снежня г. г.

— Скажыце, калі ласка, як выглядае справа з падручнікамі па беларускай мове?

— Не зусім добра. І надалей не хапае падручнікаў па граматыцы для старэйшых класаў пачатковых школ. Міністэрства асветы робіць намаганні, каб прыстасаваць падручнікі да чытання паводле новага правапісу. У хуткім часе будзе выдадзена чытанка для ІІІ-га і V-га класаў.

Гутарыў: М. КУРАШ

СЕЛЬСКАГАСПАДАРЧЫ ТЭХНІКУМ ДАПАМАГАЕ СЯЛЯНАМ

Сельскагаспадарчы тэхнікум у Ружанымстоку мае сваю гаспадарку, дзе вучні праводзяць практычныя заняткі. Сяляне навакольных вёсак вельмі цікавяцца ўсім тым, што робіцца на гаспадарцы тэхнікума. Тут заўсёды сустрэнеш сялян, якія прыходзяць за нейкай парадай ці дапамогай. Настаўнікі тэхнікума заўсёды ахвотна прымаюць іх у сябе. Земляробы вёскі Градзішчаны навучыліся ў тэхнікуме закладаць сіласы і кампастовыя купы. Чэслаў Радзівон з Градзішчан па прыкладу тэхнікума пабудаваў сабе ўзорны хлеў.

Шмат жыхароў Градзішчан і Гарасімавіч па радзе тэхнікума сёлета пасеяла кукурузу. Вырасла нядрэнная. Калі яе засіласуюць, зімою будзе першакласны корм жывёле.

Па прыкладу тэхнікума земляробы ўсёй аколіцы распачалі рашучую барацьбу з пустазеллем і ўсякімі шкоднікамі раслін. Перадавіком у гэтай неабходнай працы з'яўляецца Міхась Кулак. Нездарма ён з'яўляецца перадавіком аховы раслін.

Дапамога і прыклад тэхнікума аказаліся вельмі карыснымі. За апошнія гады тут шмат павышана ўраджаі, якія ўжо цяпер складаюць у асноўных збожжавых культурах звыш 13 цэнтнераў з гектара. А яшчэ 4—5 год таму ўраджай тут складаў усяго толькі 8 цэнтнераў з гектара. Шмат павялічылі сяляне і жывёлагадоўлю. Калі ў 1955 годзе ва ўсіх вёсках Ружанастоцкай грамады было 800 кароў, то ў гэтым годзе ёсць ужо 1200. А дзякуючы сіласаванню кармоў магчымасці павелічэння жывёлагадоўлі яшчэ больш узрастуць.

За ўсё гэта сяляне вельмі ўдзячны педагогам сельскагаспадарчага тэхнікума ў Ружанымстоку.

(вб)

КОНКУРС

НА НАЙЛЕПШАЕ ВУЧНЁЎСКАЕ САЧЫНЕННЕ І НАСЦЕНГАЗЕТУ

Маючы на ўвазе пашырэнне замілавання і любві да роднай мовы, пабуджэнне цікавасці да самастойнага назірання жыцця сярод школьнай моладзі, Галоўнае Праўленне Беларускага грамадска - культурнага таварыства ў паразумленні з Куратарыум Беластоцкай школьнай акругі аб'яўляе ўсім школам конкурс на найлепшыя вучнёўскія сачыненні і насценгазеты на беларускай мове. Лік конкурсных прац неабмежаваны.

Тэматыка конкурсу адвольная. Могуць гэта быць ўражанні аб прачытанай беларускай кніжцы, апісанне знамянальнай падзеі, школьнай экскурсіі, жыцця школы, сяброў, сям'і, вёскі і г. д.

Школы павінны правесці ўнутраную элімінацыю конкурсных прац і выслаць найлепшыя з іх па адрасу: **Галоўнае Праўленне Беларускага Таварыства, г. Беласток, вул. Варшаўская 11 з дапіскай «Конкурс».** Апрача дакладнага адраса школы, **неабходна падаць імя і прозвішча а таксама клас, у якім вучыцца(ацца) аўтар(ы) працы.**

Журы конкурсу прызнае аўтарам сачыненняў наступныя рэчавыя ўзнагароды (падаецца іх грашовая вартасць): дзве І узнагароды па **250** зл; дзве ІІ узнагароды па **200** зл; дзве ІІІ узнагароды па **150** зл. і тры ІV узнагароды па **100** зл. кожная.

Журы конкурсу прызнае рэдакцыйным камітэтам насценгазет наступныя ўзнагароды: дзве І узнагароды па **300** зл; дзве ІІ узнагароды па **250** зл; дзве ІІІ узнагароды па **170** зл. і тры ІV узнагароды па **120** зл. кожная.

Лік узнагарод можа быць павялічаны.

Конкурс пачынаецца 1 кастрычніка і будзе закончаны 20 снежня 1960 г.

Узнагароджаныя працы будуць выкарыстаны для рухомай выстаўкі.

Галоўнае Праўленне БГКТ

Перш чым унтэр-афіцэр паспеў зрабіць некалькі крокаў, аднекуль з цёмнай глыбіні тунеля гулка прагрымеў цвёрды і грозны воклік:

— Стой! Хто ідзе?

У наглуха засыпаным падземным складзе, куды на працягу дзевяці доўгіх год не ступала нага чалавека, ахоўваючы яго, стаяў на пасту вартавы.

Унтэр аслупянеў. Думка аб тым, што ў гэтым закінутым падзямеллі можа быць жывы чалавек, здавалася зусім немагчымай, і ён рашыў, што мае

ННЫ ТАВЫ

справу з чартаўшчынай. Перапалоханы, ён паспяшаўся выбрацца наверх, да чакаўшых яго таварышаў, дзе атрымаў належны наганяй ад афіцэра за труслівасць і дурацкія выдумкі. Загадаўшы унтэру ісці за ім, афіцэр сам спусціўся ў падзямелле.

І зноў, ледзь толькі палякі рушыліся па сырому і цёмнаму тунелю, аднекуль спераду, з непранікальнай чорнай імглы, таксама ж грозна і патрабавальна прагучэў вокрык вартавога:

— Стой! Хто ідзе?

Услед за тым у настаўшай цішыні выразна бразгнуў замок вінтоўкі. Вартавы стаяў на пасту і нёс сваю службу ў строгай адпаведнасці з воінскім статутам. Падумаўшы і справядліва разважыўшы, што нячыстая сіла наўрад ці стала б узбройвацца вінтоўкай, афіцэр, які добра гаварыў па-руску, аклікнуў нябачымага салдата і растлумачыў, хто ён і навошта прыйшоў. Адказ быў зусім нечаканым: вартавы заявіў, што яго паставілі сюды ахоўваць склад і ён не можа дапусціць нікога ў падзямелле, пакуль яго не зменяць на пасту. Тады звар'яцелы афіцэр спытаў, ці ведае вартавы, колькі часу ён прабыў тут, пад зямлёй.

— Так ведаю, — паследаваў адказ. — Я заступіў на пост дзевяць год назад, у жніўні тысяча дзевяцьсот пятнаццатага года.

Гэта здавалася сном, недарэчнай фантазіяй, але там, у змроку тунеля, быў жывы чалавек, рускі салдат, які прастаяў у карауле нязменна дзевяць год.

Пачаліся доўгія перагаворы. Вартавому растлумачылі, што здарылася на зямлі за гэтыя дзевяць год, расказалі, што царская армія, у якой ён служыў, ужо не існуе, і назвалі прозвішча яго былога начальніка — інтэндэнцкага палкоўніка, які ўказаў месцазнаходжанне склада. Толькі тады ён згадзіўся пакінуць свой пост.

Салдаты дапамаглі яму выбрацца наверх, на летнюю, залітую яркім сонцам зямлю. Перш чым яны паспелі разгледзець гэтага чалавека, вартавы гучна закрычаў, закрываючы твар рукамі. Толькі тады палякі ўспомнілі, што ён правёў дзевяць год у поўнай цемры і што трэба было завязаць яму вочы перад тым, як вывесці яго наверх. Цяпер было позна ўжо: адвыкшы ад сонечнага святла салдат аслеп.

Яго так-сяк супакоілі, паабяцаўшы паказаць добрым урачам. Цесна абступіўшы яго, польскія салдаты з паважлівым здзіўленнем разглядалі гэтага незвычайнага вартавога.

Густыя цёмныя валасы доўгімі, бруднымі пасмамі падалі яму на плечы і на спіну, спускаючыся ніжэй пояса. Шырокая чорная барада спадала да калень, і на зарослым валасамі твары толькі выдзяляліся ўжо нябачачыя вочы. Але гэты падземны Рабінзон быў апрануты ў дабротны шынель з пагонамі, і на нагах у яго былі амаль новыя боты. Нехта з салдат звярнуў увагу на вінтоўку вартавога, і афіцэр узяў яе з рук рускага, хаця той з яўнай неахвотай расставаўся са зброяй. Абменьваючыся воклічамі здзіўлення і круцячы галовамі, палякі разглядалі гэтую вінтоўку.

Гэта была звычайная руская трохлінейка ўзору 1891 года. Дзіўным быў толькі яе выгляд. Здавалася, быццам яе ўсяго некалькі мінут назад узялі з пірамiды на ўзорнай салдацкай казарме: яна была старанна вычышчана, а затвор і ствол клапатліва змазаны маслам. У такім жа парадку аказаліся і абоймы з патронамі ў падсумку на поясе вартавога. Патроны таксама блішчэлі ад змазкі, і іх было роўна столькі, колькі выдаў салдату караульны начальнік 9 год назад, пры заступленні на пост. Польскі афіцэр пацікавіўся, чым змазаў салдат сваю зброю.

— Я еў кансервы, якія захоўваюцца на складзе, — адказаў той, — а маслам ад іх змазваў вінтоўку і патроны.

Салдат расказаў адкапаўшым яго палякам гісторыю свайго дзевяцігадовага жыцця пад зямлёй.

У дзень, калі быў узарван уваход у склад, ён стаяў на пасту ў падземным тунелі. Відаць. сапёры вельмі спяшаліся — немцы падыходзілі ўжо да Брэста, — і калі ўсё было гатова да выбуху, ніхто не спусціўся ўніз праверыць, ці не засталіся ў складзе людзі. У спешцы эвакуацыі, відаць, забыўся пра гэты падземны пост і караульны начальнік. А вартавы, які спраўна нёс службу, цярпліва чакаў змены, стоячы, як належыць, з вінтоўкай да нагі, у сырым змроку каземата і паглядваючы туды, дзе непадалёку ад яго, скрозь нахіленую ўваходную штольню падзямелля, ледзь пранікала святло вясёлага сонечнага дня. Часам да яго ледзь чутна даносіліся галасы сапёраў, якія закладвалі ля ўваходу ўзрыўчатку. Змена затрымлівалася. Але вартавы спакойна чакаў.

І раптам там, уперадзе, пачуўся глухі, моцны ўдар, які балюча адазваўся ў вушах, зямлю пад нагамі салдата рэзка скаланула, і адразу ж усё навокал ахутала непраглядная, густая цемра.

(Працяг у наступным нумары)

КАЛІ, ЯК І КУДЫ ПАЛЯЦІЦЬ ПЕРШЫ ЧАЛАВЕК

Наступным этапам у заваяванні Космаса будзе палёт чалавека ў кабіне касмічнага карабля. Але гэта будзе не так хутка — сцвярджае савецкі вучоны — праф. Мартынаў. Давядзецца яшчэ пачакаць вынікаў з доследамі жывёл - «касманаўтаў». Але трэба думаць, што поспех сведкам якога з'ўляемся, гарантуе ўдачны запуск касмічнага карабля з чалавекам. Бо для таго, каб паслаць чалавека ў Космас, трэба быць многа больш перакананым у тым, што ён вернецца на Зямлю, чым пасылаючы сабаку.

Калі гаворым аб касмічных падарожжах, то маем на ўвазе падарожжа чалавека на адно з небяспечных цел—Марс, Венеру, Юпіцер, або на паасобныя зьёзды.

Пры рашэнні праблемы касмічнага падарожжа на паасобныя нябесныя целы перад вучонымі паўстаюць зусім новыя праблемы. На пачатку трэба будзе зрабіць аблёт якой - небудзь планеты або Месяца, таму што для таго, каб папасць на якое - небудзь нябеснае цела, напрыклад на Месяц, ці Марс, трэба забяспечыць таксама паварот на Зямлю. Другая справа, гэта тое, што патрэбна надзвычай высокая дакладнасць у запуску касмічнага карабля з вылічанай наперад хуткасцю. Калі не будзе акрэсленай хуткасці, карабль можа не папасці ў вызначаны пункт і не вернецца на Зямлю.

Дапусцім, што запускаецца на Месяц карабль ці ракету, Для таго, каб папасць туды праз пяць сутак і пяць мінут, трэба запусціць ракету ці карабль з хуткасцю 11 098 метраў у секунду. Калі пры гэтым памыліцца толькі на 91 метр у секунду, і хуткасць будзе 11 007 метраў у секунду, ракета чуць даляціць да палавіны дарогі аддзяляючай Зямлю ад Месяца. Калі хуткасць будзе на 91 метр у секунду большая, гэта значыць 11 189 метраў у секунду, то ракета праляціць дарогу ад Зямлі да Месяца не за 5 сутак, а за двое. Другая справа — палёт на планету і вяртанне адтуль на Зямлю пасля некаторага часу. (Трэба помніць, што так планета як і Зямля не стаяць на месцы, а ўвесь час кружацца). І ў гэтым патрэбна дакладнае вылічэнне.

Што практычна можа даць палёт у кабіне касмічнага карабля вакол Зямлі? Многа.

Напрыклад, начное неба свеціцца. З-за гэтага мы не можам бачыць слабых звёзд. Атмасфера Зямлі засланяе іх. Праз атмасферу немагчыма разгледзець дакладна ўсё на Марсе ці Венеры. Але ўсё гэта можна будзе ўбачыць, калі інструменты вынесці за граніцу зямной атмасферы. Так, што вучоныя зараз мараць аб астранамічнай абсерваторыі найперш на спутніку, а потым на Месяцы. Месяц не мае атмасферы і адтуль неба і ўсё, што на ім, было б відна выразна.

На ўсялякай новай планеце чалавек спаткаецца з цяжкасцямі траякага роду: гэта хімічны склад атмасферы, калі яна ёсць, брак вады і ваганне тэмпературы. Напрыклад, на Месяцы няма ні кіслароду, ні вады. І ўсё гэта касмічны падарожны павінен забраць з сабой. Суткі на месяцы раўняюцца 29 нашым. У дзень паверхня Месяца награваецца больш чым на 100 градусаў С, а за ноч астывае на 100 градусаў С ніжэй нуля. Альбо возьмем Марс. Гэтая планета, па сваіх варунках для жывых істот найбольш падобная да зямных. Але атмасфера на Марсе вельмі рэдкая. Кіслароду там вельмі мала. Невядома, ці ёсць вада. Тэмпература там хоць і падыходзіць для чалавека, але вельмі своеасаблівая. На экватары Марса днём + 20 градусаў, але затое ноччу — 60. Усё ж такі пры выбары, на якую планету найперш паляціць чалавек, выбяруць Марса.

Паводле савецкага друку.

ШТО КРАЙ, ТО АБЫЧАЙ.

ВЭНДЖАНЫ ПАКОЙНІК АЛЬБО АПОШНІЯ ЛЮДАЕДЫ

У паўночных берагоў Аўстраліі распаложаны вялікі востраў Меланезіі — Новая Гвінея. Плошча яе 886 900 кв. км. Насельніцтва — каля 2 300 000 жыхароў. Клімат — гарачы, вільготны. Востраў у 90 прац. пакрыты буйным лесам — джунгляй. На Новай Гвінеі вырошчваецца какосавую пальму, сага, цукровы трыснік, каву, каўчук. Заходняя частка Новай Гвінеі (Ірыян Зах.) з'ўляецца калоніяй Галандыі. Рэшта належыць да Аўстраліі.

Новагвінейчык у святочным уборы.

У глыбі вострава Новая Гвінея, сярод гор, у гушчы экватарыяльнага лесу пражываюць людаеды. Людаедства цяпер здараецца ўжо рэдка, бо сурова караецца, аднак здараюцца выпадкі такога.

Людаеды — гэта племя, члены якога жывуць як нашы продкі ў каменную эпоху. Прылады і зброю вырабляюць яны і зараз з камення. Бамбук — расце на Новай Гвінеі ў вялікай колькасці і з'яўляецца матэрыялам вельмі прыдатным. З яго будуюць дамы, вырабляюць розныя гаспадарскія прылады, зброю, з яго «ткуць» тканіны, ён служыць як ежа.

Агонь новагвінейцы распальваюць так: труць шнурком з пальмовага лыка па бамбуковым кію. Каб такім спосабам распаліць агонь трэба да 3-х мінут часу.

Асноўнай зброяй з'ўляецца лук, якога ўжываюць не толькі для палявання на звяроў, але і пры лоўлі рыб.

Хатняя жывёла — гэта свіння і сабака. Свіні побач солі і ракавінак служаць замест грошай. Соль тут вельмі дарагая. Туземцы вырабляюць яе з пэўнага гатунку раслін. Расліны гэтыя паляць, потым старанна збіраюць попел з іх і палошчуць яго вадой. Потым ваду адпароўваюць над агнём. Такім чынам на працягу 2-дзённай працы атрымліваецца каля 5 дкг. солі. Гэта даволі, каб купіць сабе новую жонку. Жыхар Новай Гвінеі ў залежнасці ад таго, як багаты, можа мець 2—5 жонак, а нават і больш. Жанчыны Новай Гвінеі выконваюць усю цяжкую працу. Мужчыны толькі палююць, часам яшчэ зробяць лодку.

Цёмнаскурая прыгажуня.

Убор новагвінейцаў — мужчын і жанчын — то пасок зроблены з валакна пальмавых лістоў. Носіцца ён на клубах. У нос новагвінейцы — дарослыя і дзеці — зацягваюць кавалак трасніка.

Святочным уборам з'яўляюцца пер'я к зуараў (райскіх птушак). У нос замест трасніка зацягваецца клык дзіка. На шыю вешаецца мноства розных цацак.

Новагвінейцы не закопваюць памерлых, а памяшчаюць цела ў спецыяльных шопках. Існуе абычай вэнджання пакойніка. Часта галаву памершага пераховуваецца ў хаце. У такім выпадку сцягваецца з галавы скуру і вэндзіцца. Чэрап ачышчаецца ад цела. Потым нацягваецца вэнджаную змякчаную вадой скуру на чэрап і выпіхаецца травой, так што ў канцы атрымліваецца галава моцна падобная да галавы жывога чалавека.

Жыхары Новай Гвінеі ў знак жалобы мажуць усё цела глінай змешанай з попелам. Бываюць выпадкі, і адрэзвання пальцаў.

*

Пацалунак як сімвал кахання на Новай Гвінеі невядомы. Замест яго пары ўзаемна труцца насамі, паволі пераходзячы ў стан забыцця, падчас якога нічога не бачаць і не чуюць.

Дзяўчына, якая не маючы мужа ўродзіць дзіця, нічога не траціць на вартасці як кандыдатка на жонку. Бываюць аднак выпадкі, калі маладыя новагвінейкі пазбываюцца цяжарнасці. Адбываецца гэта такім спосабам: пад дрэвам, на якое лёгка ўлезці, складаецца куча травы. Цяжарная дзяўчына ходзіць туды штодзень і некалькі разоў скача з дрэва з падкурчанымі рукамі заложанымі на тыл шыі. У гэты час яна атрымлівае ў ежу суп з пэўнага гатунку караняў і папсутага мяса. Усё гэта мае ёй памагчы пазбыцца непажаданай цяжарнасці. (Не сумняваемся, што паможа).

Жанчыны кормяць свіней грудзямі нараўні з дзяцьмі.

Замест цалавання — пары труцца насамі. Што гэта здаравей і гігіенічней — напэўна.

Новагвінейцы належаць да расы аўстралаідальнай. Гэта састаўная частка чорнай расы з падабенствам да не андэталаідальнай (падабенства да першых людзей). Узрост сярэдні, колер скуры чорна-карычневы, вочы — цёмныя, чорныя кучаравыя валасы. Будова цела стройная і сільная, губы мясістыя, нос плаcкі

эСКа

Толькі для закаханых

Я ўжо не маладая — маю 28 год. Як кожная дзяўчына, хачу я выйсці замуж, хачу мець сваю сям'ю. Але, як усім вядома, дзяўчаты тады выходзяць замуж, калі іх бяруць.

І вось у мяне цяпер вельмі складаная справа. Пасватаўся да мяне адзін. Яму ўжо за 30 год. Владэк нізкага росту, непрыгожы — не падабаецца мне. Каб не было мне 28 год дык я такога жаніха адразу адправіла б. Зараз жа на раздрожжы. Не знаю што рабіць. Ці паслухацца сэрца, ці рассудка?

МАРЫСЯ Р.
Сакольскі пав.

Паважаная Марыся. Тое, што нізкі, непрыгожы, зусім не сведчыць аб тым, што Владэк непоўнацэнны чалавек, што будзе дрэнным мужам. Пераважна прыгожыя кавалеры распешчаныя дзяўчатамі і некаторыя з іх бываюць дрэннымі мужамі. У сямейным жыцці асноўнае пашана, паважанне адзін другога, а не прыгожасць. Важнае, каб душа чалавека была прыгожая.

У многіх выпадках дзяўчаты выходзяць замуж без асаблівай любві. Але падчас сямейнага жыцця прывыкаюць да сябе і кахаюцца лепш чым пажаніўшыся з вялікай любві. Табе радзім больш пазнаць свайго жаніха і калі з яго добры, вартасны чалавек, варта выйсці замуж.

СЭРЦАЙКА

СОТЫ СЕЛЬГАСГУРТОК на Сакольшчыне

Вёска Патрэбоўшчына, у Сакольскім павеце, налічвае 20 гаспадарак. Сярод тутэйшых сялян ёсць члены ЗСЛ, якія прымалі жывы ўдзел у абмеркаванні справы утварэння сельгасгуртка і выкарыстання фонду развіцця сельскай гаспадаркі. Большасць сялян лічыла, што толькі праца ў сельгасгуртку і пры помачы фонду можа павялічыць раслінную вытворчасць і жывёлагадоўлю.

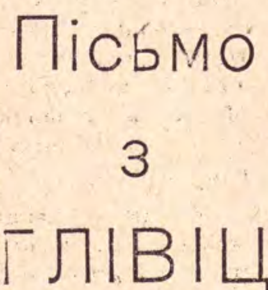
13 верасня г. г. гурток ЗСЛ у Патрэбоўшчыне наведалі намеснік старшыні Павятовага камітэта ЗСЛ у Саколцы Чэслаў Тодрык і работнік ПЗГС Генрых Нарэль. Пачаўся сход гуртка. Яго ўдзельнікі шмат гаварылі аб развіцці сельгасгурткоў і выкарыстанні фонду развіцця сельскай гаспарадкі, звярталіся з запытаннямі да сябра Тодрыка, які ўсё падрабязна растлумачваў. Пасля спрэчак і азнаямлення са статутам сельгасгурткоў, удзельнікі сходу выразілі згоду ўступіць у сельскагаспадарчы гурток.

Агулам 17 асоб падпісалася пад статутам і злажыла заяўку з просьбай зарэгістраваць сельгасгурток. На яго старшыню аднагалосна выбрана сябра Яна Баглана, скарбнікам — сябра Генрыха Зілановіча — старшыню гуртка ЗСЛ, сакратаром сябра Юзэфа Багдана — сакратара гуртка ЗСЛ.

На заканчэнне сходу сяляне звярнуліся з просьбай да сябра Чэслава Тодрыка, каб павятовыя ўлады дапамаглі ў справе радыёфікацыі вёскі. Члены новага — сотага сельгасгуртка на Сакольшчыне хочуць унесці свой грашовы ўклад у радыёфікацыю іх мясцовасці.

А. РАФАЛОВІЧ
Сакратар ПК ЗСЛ

Пісьмо з Гліваў

Гліўцы — гэта вялікі павятовы горад на Шлёнску. Знаходзіцца ён у Катавіцкім ваяводстве. Жыхароў у ім каля 120 тысяч, у гэтым ліку ёсць нямала беларусаў, якія працуюць у будаўніцтве, у фабрыках, капальнях вугля і гутах. Пэўная колькасць беларусаў — гэта сяляне. Гліўцкія кіёскі атрымоўваюць 11 нумараў «Нівы».

На здымку: цэнтральная вуліца Гліўц і Ратуша.
А. ВАСІЛЕЎСКІ

КАБ ЛЮДЗІ БОЛЬШ НЕ БЛУДЗІЛІ

Уявіце сабе сітуацыю падарожніка апынуўшагася ў незнаёмай аколіцы, недзе на скрыжаванні, дзе няма зусім паказальчіка дарог. Вось, едучы з Беластока ў Бельск, каля вёсак Плёскі, Рыпчева і Дзяніскі не знойдзеце ніводнай дарожнай таблiцы. Тут толькі стаяць пустыя слупы, якія дарэмна чакаюць на табліцу.

Варта пацікавіцца Дарожнаму аддзелу лёсам гэтых слупаў і задбаць, каб урэшце з'явіліся тут дарожныя паказальнікі. А то зараз розныя праезджыя марнуюць толькі час, бензін, ды праклінаюць, што не могуць трапіць у тую ці іншую мясцовасць.

ПЕЦЯ ІВАНЮК
Плёскі

З мастацкім словам у вёску

Галоўнае Праўленне БГКТ выдала на шапіраграфе «Вечары мастацкага чытання», апрацаваныя інструктарам Павятовай бібліятэкі ў Бельску Падляшскім сяброўкай Лідыяй Гурскай.

«Вечары» апрацаваны на аснове аповесці Змітрука Бядулі «Салавей» і юнацкай аповесці Хведара Шынклера «Петрык Завадатар».

Тэксты гэтых «Вечароў» будуць чытацца ў асяроддзі вясковай моладзі, якая ўжо не ходзіць у школу.

Эмка

Каштоўная ініцыятыва

Уладзімір Сураль з Карпа (Бельскі павет) неаднойчы задумваўся як разбудзіць культурнае жыццё вёскі. Аб гэтым гутарыў з юнакамі і дзяўчатамі. Нарэшце група моладзі дайшла да вываду, што неабходна аб'еднацца ў гуртку Саюза сялянскай моладзі і пабудзіць усіх аднавяскоўцаў да пабудовы культурнага цэнтра — святліцы. Так і зрабілі. У гурток ССМ уступіла 16 асоб. На адным з апошніх вясковых сходаў гурток ССМ выступіў з прапановай пабудовы грамадскім чынам святліцы. Ініцыятыва моладзі знайшла шырокую падтрымку ў аднавяскоўцаў.

Зараз збіраюцца грошы і будаўнічы матэрыял на пабудову «дома культуры» — гэтак там называюць святліцу.

(мх)

Новая школа ў Хілімонах

Дзеці жыхароў вёскі Хілімоны ў гэтым годзе атрымалі вялікі падарак — новую школу. Іх бацькі шмат папрацавалі, каб пабудаваць новы школьны будынак. Да будовы прыступілі вясною мінулага года. Грамадскім чынам пабудавалі фундамент, грамадскім чынам выконвалі ўсе нефаховыя работы. Уклад працы акрэсліваецца сумай 86 тыс. зл.

Выдатна дапамагла ва ўсім дзяржава. І так супольнымі сіламі пабудаваны ў Хілімонах прыгожы будынак для сямікласнай школы.

М. Х.

БУДОВА ДАРОГІ

Добрая сувязь паміж вёскамі і мястэчкамі неабходная. І калі няма выгоднай дарогі, робіцца яна вельмі складанай, асабліва ў сёлеташнім дажджлівым годзе. Вёска Дубасно (Дуброўскі павет) размешчана ад Дуброўскай шашы ў адлегласці 3-х кіламетраў. І вось гэтую дарогу Прэзідыум ГРН у Дубасне пастанавіў выбрукаваць. Ужо ў гэтым годзе грамадскім чынам звезена 605 кубічных метраў каменняў. У хуткім часе распачнецца будова дарогі.

М. Х.

Курс беларускай мовы

Праўленне Гарадскога Аддзела ў Беластоку паведамляе, што 1.X.1960 года пачынаецца курс беларускай мовы.

Запісы на курс у пакоі № 2, вул. Варшаўская 11, тэлефон 27—18.

КАЛІ ГУЛЬНЯ КАНЧАЕЦЦА НЯШЧАСЦЕМ

Гэта здарылася ў Лапухоўцы, у адзін з прыгожых жнівеньскіх вечароў. На выгане каля лугу, парослага зялёным мурогам травы, з вясёлым крыкам і смехам гулялі хлапчукі — падлеткі. Некаторыя з іх ляпілі з балота пражкі, другія гулялі ў гаспадара, іншыя наладжвалі спаборніцтвы ў спорце ці проста плюскаліся ў вадзе. Раз-пораз узнікалі сваркі і бойкі, якія канчаліся плачам пакрыўджанага. Аднак неўзабаве плач заціхаў і бестурботныя гульні працягваліся далей. Ніводныя прыкметы не прадракалі нічога дрэннага і ўсё ішло сваёй чаргой.

У той час мясцовы жыхар. М. Кандрацюк скончыў узорваць пад жыта і вярнуўся дахаты. Яго змучаныя коні, якіх ён выпраг, бягом кінуліся да вады. Дзецям, гуляючым на выгане, не спадабалася, што коні перашкаджаюць ім у гульнях, і яны вырашылі прагнаць гэтых няпрошаных гасцей. Пачалі ў іх кідаць каменнямі, біць. Сярод дзяцей знаходзіўся васьмігадовы Янка Мацвеюк, які таксама намагаўся прагнаць коней. І вось ён аднаго каня ўдарыў лазою па задніх нагах. Жывёліна завішчала, падскочыла і заднімі капытамі трапіла Янку проста ў твар. Ён упаў.

Было ўжо зусім цёмна, калі з Гайнаўкі прыехала хуткая дапамога, якая малога хлапчука забрала ў шпіталь. Лекары дакладна абследавалі раненага. У яго былі пашкоджаны косці сківіцы і выбітыя зубы. У Гайнаўцы не было спецыялістаў і таму яго самалётам перавезлі ў Беласток.

Першага верасня вясёлы гоман дзяцей напоўніў школу. Усюды смех, успаміны аб праведзеных канікулах, вясёлая мітусня. Толькі не чуваць голасу Янкі. Аднак, мабыць, хутка вернецца ён у школу.

Янка Беразавец

Нядаўна наша рэдакцыя звязалася па тэлефоне са шпіталем і мы даведаліся, што Янка папраўляецца.

Дарога да млына 30 км

Сяляне з Масева (Гайнаўскі павет) аж за 30 км ездзяць да млына, бо ў самую Гайнаўку.

— Што, у Нараўцы няма млына? — пытаемся рэферэнта ГРН, Янку Адамовіча. Услед за агульным «няма паследавала шырэйшае растлумачэнне.

У Нараўцы быў млын. Існаваў ён яшчэ і некалькі гадоў пасля вайны. Затым зрабіўся ён пакінутай маёмасцю і ў 1958 годзе Ваяводскае праўленне млыноў заінсталявала ў млыне матор унутранага згарання... Колькі ж радасці мелі сяляне наваколля Нараўкі. Млын недалёка, змалоць можна хутка, часу трацілася нямнога. Але было гэтак нядоўга. Вясною бягучага года млын перастаў працаваць (папсаваўся матор). Працаўнікі ГРН у Нараўцы пачалі намагацца ў адпаведных улад, каб млын чым хутчэй пусціць ізноў у рух. Але мінула цэлае лета, і намаганні засталіся толькі намаганнямі. Ваяводскае праўленне млыноў не спяшаецца, каб задаволіць патрэбы сялян. Можа Ваяводскае праўленне млыноў у Беластоку пастараецца, каб справу ўладзіць па-гаспадарскаму.

М. К.

Клопаты з яйкамі

Вядома, што добрая тая курыца, якая шмат нясецца. Але бяда калі яек няма дзе збыць. Вялікія клопаты з яйкамі маюць ад нейкага часу жанчыны ў Храбалах і Райску, Бельскага павета. Яшчэ нейкі час таму назад жанчыны маглі прадаць кожную колькасць яек у вясковых крамах. Але вось крамнікі ў Райску і Храбалах «збунтаваліся» і не хочуць прымаць яек. У жанчыны не маюць часу насіцца з яйкамі аж у Бельск. Несумленна ГС у Бельску не ведае аб гэтых недапушчальных з'явах, бо калі б ведала, дык і клопатаў не было б з яйкамі.

(вб)

„NIWA"

Organ ZG BTSK Adres ZG BTSK: Białystok ul. Warszawska 11, telefon 54-14

Redaguje Kolegium. Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1, tel. cemt. 37-41, red. naczelny i sekretariat 25-89

Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa"

Warunki prenumeraty w Polsce: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14,40 zł, rocznie — 28,80 zł

Wpłaty kierować na PKO Nr 12-611312 w Białymstoku dla PUPiK „Ruch". Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma.

Należność na prenumeratę za granicą wpłacać na konto PKO Nr 1-6-100024 PKWZ „Ruch" Warszawa.

Prenumeratę na Niwę przyjmują również wszystkie urzędy pocztowe i listonosze w całym kraju. Cena prenumeraty za granicą: kwartalnie — 10,15 zł, półrocznie — 20,30 zł, rocznie — 40,60 zł.

Zamówienia na Niwę z krajów europejskich jak i zamorskich (z wyjątkiem krajów demokracji ludowej) należy kierować pod adresem CHZ „ARS POLONIA" Warszawa, Krakowskie Przedmieście nr 7. Obowiązuje przedpłata na konto N B P Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi $ 4,16.

Nkł. 5.000 — Bitk N-2

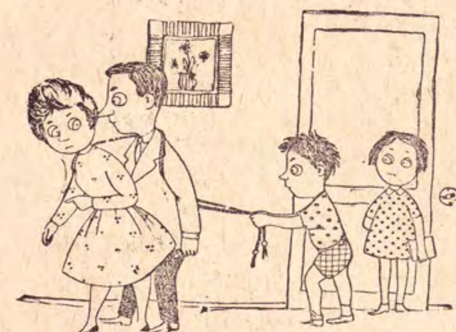
ЧАС ПАДАРОЖЖАЎ

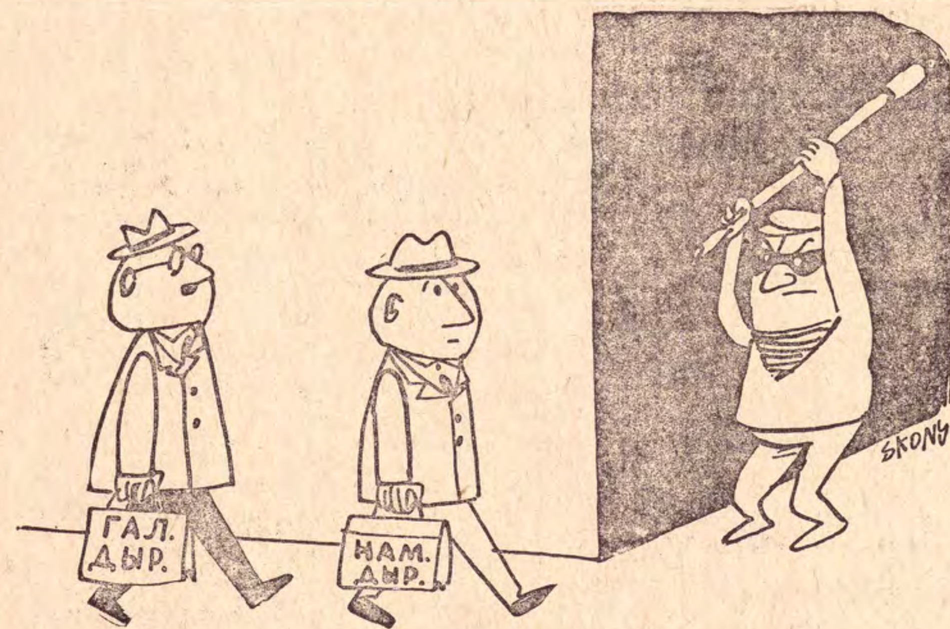
ТУРЫСТЫ Ў ВАЧАХ ТАМОЖНІКАЎ.

ТАМОЖНІКІ Ў ВАЧАХ ТУРЫСТАЎ

— Гуляеце ў коні?
— Не, трымаю іх так, каб не разышліся.

КРЫЖАКІ

Здзіўляючы, як мяняюцца часы. Да Грунвальду нашы людзі мелі крыжакаў па горла. Толькі і думалі, як ад іх адчапіцца. А сёння шалеюць, тоўпамі штурмуюць касы кіно ў надзеі ўбачыць «Крыжакаў»

Мой прыяцель таксама пхаўся за білетамі, але атрымаў фігу з маслам. Як чалавек ініцыятыўны, хоць сам у кіно не трапіў, але сваёй жонцы наладзіў уваход бясплатны.

У знаёмага пажарніка прыяцель выпрасіў мундзір і пераапрануў у яго сваю жонку. Зрабіў усё як мае быць. На галаў жонкі налажыў бліскучую каску, да боку прычапіў тапорык, рамень ад каскі апусціў пад бараду. І пайшла жонка праз таўпу, як нож скрозь масла.

Білецёрка, было, здзівілася, угледзеўшы новага пажарніка, але жонка — пажарнік аб'явіла басам, што сёння ахова ўдвоена, бо крыжакі могуць кіно падпаліць.

Пасля кінасеанса вяртаецца жонка дамоў і такую гутарку да прыяцеля заводзіць:

— Не мне трэба было глядзець гэтую карціну, а табе, ідалу. Убачыў бы сваімі бессаромнымі вачыма, як сапраўднае каханне выглядае ў Збышка з Данусяй. Сядзіш на маёй шыі, бы Ульрых фон Юнгінген, і пагібелі на цябе няма.

Прыяцель адзываецца:

— Збышка сваё каханне паказвае мільёнам людзей, таму яго каханне і прыгожа выглядае. Нашае каханне сакрэтнае, ад людзей скрытае. Я б цябе ластаўку, па Збышкаваму любіў бы, толькі табе далёка да Данусі. Ніякі крыжак ад цябе ў захапленне не ўпадзе і ў замак да сябе не зацягне.

— Змоўкні, ірад, — кажа жонка, — паглядзеў бы ты як Збышка з крыжакамі б'ецца за сваю любоў.

— Біцца мне няма ніякай патрэбы, ды і ніхто мне цябе не адбірае. Але калі на гэта пайшло, пастаў паўлітра — з кожнага яешню зраблю.

Замест адказу баба такі Грунвальдскі бой павяла, што суседзі збегліся.

Калі яны даведаліся, што адбылася бітва з-за крыжакаў, галавамі паківалі і разышліся.

Што ж зробіш, людзі добрыя, калі без крыжакаў у любві не адзначышся, ды і Данусі са свечкай шукаць трэба.

Дзядзька Лявон

ГАЛЕ, ГАЛЕ, ПРАЧНІЦЕСЯ!

У Лапухоўцы ўвялі «точку»,
Каб культуру пашыраць.
Ды вазьмі ты, прасвяціся,
Калі яе ледзь чуваць.

Слухаў спераду і ззаду,
Вуха клаў на мегафон,
І нічога не дабіўся,
Чуваць толькі нейкі звон.

Не пазнаеш, «точка» гэта,
Ці шпакоўня на галлі?
Нешта цвыркае, шчабеча,
Бы на стрэсе вераб'і.

Мо' прачнецца радыёвузел
І захоча даць адказ,
Калі «точка» ў нашай вёсцы
Загаворыць ўжо да мас?

Янка Беразавец
Лапухоўка

СТРЫМАЎ СЛОВА

— Дарагі сябра, я ў гэтым месяцы не магу табе аддаць доўгу.
— Ты і ў мінулым месяцы гэтае казаў.
— А ці ж не стрымаў слова?

Іван Мартынюк
Плюціцы

ПАХВАЛІЎСЯ

Адвакат да сына: — Ну, сынок, я ўжо стары, уручаю табе свае адвакацкае права, глядзі, трымайся добра.

Сын: — То я ўжо буду адвакатам? А што там рабіць, скажы, татка?

Бацька: — А вось што. Я 12 год цягнуў адну справу. Заўтра яна стаіць на вакандзе суда. Гэтую справу і перадаю табе.

Сын да бацькі (пасля справы):

— Татка, то ты аж 12 год з гэтай справай вазіўся?! Я яе залатвіў за адзін дзень!

Бацька: — Ну і пахваліўся, трэба было гэту справу працягваць так доўга, каб і тваім дзецям было з чаго жыць.

Міколка Л.
Войшкі

У ПАРЫЖЫ

Па галоўнай парыжскай вуліцы ходзіць голы негр. Падыходзіць да яго паліцыянт і пытае, чаму ён голы.

— Выбачайце, — адказаў негр, — быў у войску, хадзіў па-вайсковаму, а сёння я закончыў службу і маю права хадзіць па-свойму, па-цывільнаму.

А. Макаль
Крушыняны

НА ПАЛЯВАННІ

— Што ты робіш? Наставіў дула проста на мяне!
— Не бойся, я касы: хоць настаўлю на цябе, то і так траплю ў каго іншага.

Міхась Балтрамюк
Белавежа

НА ЎРОКУ ЗААЛОГІІ

Настаўнік на ўроку заалогіі гаворыць, што буслы зіму праводзяць у Афрыцы.

Устае адзін з вучняў і кажа:

— Як гэта можа быць, калі я нарадзіўся ў снежні?

Мар'я Нікіцюк
Бельск.

СЕЛЯНІН і ГУРКІ

(ГУМАРЭСКА)

Было гэта за цара. Адзін селянін пайшоў да гародніка гуркі красці. Падпоўз ён да гуркоў, пачаў рваць і пры гэтым думае: «Вось дай унясу мяшок гуркоў, прадам, за гэтыя грошы курачку куплю. Нанясе мне курачка яек, пасля з гэтых яек квактуха вывядзе куранят. Выкармлю я кураняты, прадам, куплю парася — свінку, напаросіт мне свінка парасят. Прадам парасята і куплю кабылку, дасць мне кабылка жарабя. Выкармлю жарабя, прадам, куплю дом з гародам. У гародзе пасаджу гуркоў, красці не дам, варту буду трымаць. Найму вартаўнікоў, навокал гуркоў пастаўлю іх, а сам так-то прайду ад стараны і крыкну: «Гэй, вы вартаўнікі, вартуйце мацней!» Селянін так задумаўся, што забыў зусім, што ён у чужым гародзе і закрычаў гэта, аб чым думаў на ўвесь голас. Вартаўнікі гародніка пачулі, выскачылі, злавілі селяніна і адлупцавалі.

Мікалай Панфілюк.